

Tolmácképzés a londoni Westminster Egyetemen

Rózsa Viktória

Az egyetem története

A *University of Westminster* 1838-ban Sir George Cayley, a repülés- és oktatásügy úttörője alapította *Royal Polytechnic Institution* néven. Az intézmény már az első pillanattól kezdve újító törekvéseiről volt híres: itt indultak az első repülőtechnikai, vasútmérnöki és fényképészet-vegytani szakok, valamint nyilvános fórumokat rendeztek a tudomány és technika népszerűsítésére.

Az intézmény London szívében található, s központi fekvésének köszönhetően mindig is a nemzetközi érdeklődés jellemezte. A világon az első, az Atlanti-óceánt is átszelő táviratot a Regent Street-i épületből küldték 1867-ben. A brit kormányhoz és diplomáciai missziókhöz viszonyított közelsége miatt sok olyan kurzust hirdetett, amely nagy érdeklődésre tartott számot a multinacionális és multikulturális lakosság körében.

Az egyetem *West End Campus*át a Regent Street 309. sz. alatt található főépület köré csoportosuló, építészeti szempontból jellegzetes épületegyüttes alkotja. A főépület történelmi nevezetességű hely: nemcsak azért, mert itt alapították meg 1838-ban a már említett *Royal Polytechnic Institution*ot, hanem azért is, mert 1896-ban Louis Lumière itt tartotta meg első nyilvános mozgófilm-bemutatóját Angliában.

Az egyetemet ma is az oktatás és a szakképzés úttörőjeként tartják számon. Jelenleg több mint 16 000 nappali és esti tagozatos diák tanul a West End Campus területén alap- és posztgraduális képzésben egyaránt. Az egyetem a legkülönbözőbb kurzusokat kínálja hallgatói számára: építészet, technika, biológia, egészségügy, vállalkozástan, számítástechnika, informatika, idegen nyelvek, jog, politológia, szociológia, várostervezés stb.

A tolmácképzés

Az idegen nyelvi képzés a Diplomácia és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék (*Department of Diplomacy and Applied Linguistics*) keretein belül folyik. Az MA fokozatot adó, illetve posztgraduális kurzusok között szerepel többek között általános és szakfordító képzés, konferencia- és közösségi tolmácképzés, valamint diplomáciai és katonai nyelvi képzés is.

Az egyetem konferenciatolmács képzése nagy múltra tekint vissza. 1963-ban az UNESCO egy volt főtolmácsa alapította meg a "Konferenciatolmácsolás technikái" nevet viselő posztgraduális szakképesítést nyújtó kurzust. A *University of Westminster* (korábban *Polytechnic of Central London*) több mint 30 éven

át képezte az Európából, Afrikából, az amerikai kontinensről, Ausztráliából és Új-Zélandról érkező diákokat, akik aztán vagy nemzetközi és európai szervezeteknél helyezkedtek el, vagy a szabadpiacon vállaltak munkát.

MA Conference Interpreting (European Masters)

A jelenleg működő *MA Conference Interpreting* program Nagy-Britannia tolmácsképző kurzusainak élvonalában helyezkedik el, és az egyetlen AIIIC által is ajánlott brit kurzus. Az oktatók többsége gyakorló tolmács és az AIIIC tagja. A kurzus kiváló szakmai kapcsolatokkal rendelkezik. A végzett hallgatók egy része a külföldi szakmai tapasztalatszerzés után visszatért Londonba, hogy immár oktatóként vegyen részt a képzésben. Az oktatógárda tagjai közül sokan Európa híres tolmácsképzőinek, a genfi ETI-nek, a párizsi ESIT-nek és ISIT-nek, valamint a trieszti és a bécsi tolmácsképző intézetnek voltak a diákjai.

Az egyetem idegen nyelvi tanszéke London szívében, az Oxford Circus metrómegállónál található, egy ugrásnyira a város kulturális nevezetességeitől. Így a diákoknak lehetőségük van megtekinteni az olyan londoni székhelyű intézményeket, mint a nemzetközi tengerészeti szervezet (IMO), a nemzetközi kávészervezet (ICO) és az Európai Újjáépítési és Befektetési Bank (EBRD).

Az MA Conference Interpreting program 1997 júniusában indult be az Európai Bizottság Tolmács- és Konferenciaszolgálatára (JICS), a XXII. Főigazgatóság és az Európai Parlament közös kezdeményezésének eredményeképpen. A program valójában a posztgraduális szakképesítést nyújtó konferenciatolmácsképzés kiszélesítése, melynek keretén belül a tanulóknak lehetőségük nyílik egy kisebb kutatási munka elvégzésére. Az MA képzésben résztvevő hallgatók ugyanazt a tantervet követik, mint a szakképesítést adó képzésben résztvevő diákok, s mindkét csoport hallgatóinak ugyanazt a képesítő vizsgát kell letennie konzekutív és szinkrontolmácsolásból. Emellett az MA képzésben résztvevő diákoknak az alábbi két tanegységet kell még elvégezniük:

Európai Unió (1. félév): nyilvános előadás, minden hallgatónak javasolt. A második félév elején az MA képzésben résztvevő hallgatók háromórás írásbeli vizsgát tesznek.

A tolmácsolás elmélete és gyakorlata (2. félév): az MA képzésben résztvevő hallgatóknak augusztus végéig le kell adniuk egy házi dolgozatot, valamint egy 5–6000 szavas tanulmányt a tolmácsolás egy aspektusáról. A legtöbb előadás és szeminárium minden diák számára nyilvános.

A *European Masters* programot a *University of Westminster* koordinálja, s jelenleg 14 európai egyetem vesz benne részt. A program koordinátora Ingeborg Smallwood asszony, a kurzus vezetője. A kurzuson a tolmácsolás mindkét típusát oktatják: a konzekutív és a szinkrontolmácsolást is. A tanterv elemei a következők:

memóriafejlesztő gyakorlatok
blattolás
jegyzetelés technika
minikonferenciák
szakmai megbeszélésekhez szószedetek készítése
kabin-etikett
hangképzési technikák
prezentációs készségek (a diákok produkcióit videóra rögzítik)
meghívott előadók

A szakképesítést adó kurzus két szemeszterből áll, és szeptember/októbertől április/májusig tart. Az MA fokozatot adó képzés időben egy teljes tanévet felfoel.

Felvételi követelmények

A sikeres jelentkezőnek az alábbi feltételeknek kell megfelelnie:

diploma
az anyanyelv vagy valamilyen kényelvű (általában angol-francia)
nyelv kombináció mellett 2 vagy 3 nyelv passzív ismerete,
az anyanyelv (aktív nyelv) kiemelkedő ismerete
széles általános műveltség
jó elemzőkészség és lényeglátás
érdeklődés az aktualitások iránt
rugalmasság, állóképesség, munkabírás stresszes körülmények között is

Félév- és évváró vizsgák

A hallgatók mind az első, mind a második szemeszter végén vizsgát tesznek. A sikeres félév végi vizsga a második szemeszter megkezdésének feltétele. Az évváró vizsgán a bizottságot a kurzus vezetője és külsős vizsgáztatók alkotják: az európai és nemzetközi szervezetek (többek között az ENSZ, az Európai Bizottság, az Európai Parlament és az Európai Tanács) főtölmácsai, vagy azok képviselői, valamint az AIIC egy tagja. A végzős hallgatók között egyaránt találhatók szabadúszó és főállású tölmácsok. Jelenleg csak az Európai Bizottságnál mintegy 130-an dolgoznak.

Az ELTE FTK diákjai a Westminster Egyetemen

Az egyetemmel kötött együttműködés keretében az ELTE FTK 2. éves Európai Unió konferenciatölmács szakos hallgatói nyelv kombinációtól függően kéthetes vagy háromhónapos részképzésben vesznek részt a *University of Westminster*-en. Ennek során a magyar hallgatók bekapcsolódnak a kint folyó töl-

mácsképzésbe, s az ottani hallgatókkal együtt látogatják az előadásokat és gyakorlati foglalkozásokat. Az előadások között szerepel egy Európai Unióról szóló előadás, a gyakorlati órák között pedig van ún. „*Gen. Con.*” (általános konszekutív tolmácsolási gyakorlat), *Bevezetés a szinkrontolmácsolásba, Hangképzési technikák* és *Angol nyelvi továbbképzés*.

Az általános konszekutív tolmácsolási gyakorlat az összes diák részvételével zajlik. Általában vendégelőadók vagy a diákok maguk tartanak kiselőadásokat valamilyen politikai vagy gazdasági témában, a tolmácsolást pedig a csoportársak végzik. Ugyanazt az előadást két különböző nyelvre is tolmácsolják: amíg az egyik tolmács dolgozik, kollégája a terem előtt várakozik, majd ő is bejön, s tolmácsolja az előadást. Ezt követően pedig megbeszélik, elemzik a produkciókat. A diákok szinte kivétel nélkül felveszik a saját tolmácsolásukat magnóra, hogy aztán otthon ismét meghallgassák, s levonják a tanulságokat.

Az előadók előzetesen többnyelvű szöszedetet készítenek az előadásban használt szakkifejezésekből, amit néhány nappal az esemény előtt kiosztanak társaiknak. Ezeken a gyakorlati foglalkozásokon a magyar hallgatók is aktívan részt vesznek, ha az adott kiselőadás nyelve B vagy C nyelvük. Ha nem, de a tolmácsolás nyelve B vagy C nyelvük, akkor a tolmácsok produkcióját „veszik reléből” és szinkrontolmácsolják, vagy jegyzetelésttechnikájukat finomítják.

Sajátos bábeli hangulata van ezeknek az óráknak, legalább 7–8 nyelv képviselteti magát. Amikor jelen sorok írója kint járt, a csoportban voltak gibraltári, svájci, olasz, monacói, belga, litván, francia, spanyol, német és orosz hallgatók is. Rendkívül hasznos ez a soknyelvű közeg a hallgatóknak, hiszen gondoljunk csak bele, mennyit tanulhat pl. egy olasz diák, akinek passzív nyelvei a spanyol és a német, abból, ha egyszer spanyol, egyszer pedig német anyanyelvű kollégája tolmácsolásából hallhatja ugyanazt a beszédet.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a kint tanuló diákok magas szintű jegyzetelési technikával rendelkeznek. Van, aki előzőleg már hazájában tanult tolmácsolást, s ott fejlesztette ki jegyzetelési technikáját, de van, aki itt tanulja meg az órákon vagy társaitól.

A magyar hallgatók angol nyelvi képzésében egy Londonban élő, magyar anyanyelvű, fordítóként tevékenykedő tanárnő vesz részt. Vele a diákok konszekutív és szinkrontolmácsolási gyakorlatokat végeznek angolról magyarra és magyarról angolra.

A *Hangképzési technikák* kurzus során a diákok a tolmácsoláshoz elengedhetetlen helyes levegővételt és hangképzést sajátítják el. A foglalkozás elején lazító, relaxációs gyakorlatokat végeznek a hallgatók, majd fokozatosan térnek át a helyes levegővételi és hangképzési technikák begyakorlására. Bár a foglalkozásra csak egyszer kerül sor egy héten, a gyakorlatokat javasolt otthon, hetente többször is megismételni.

A részképzés, elsősorban a soknyelvű közeg miatt kétségtelenül hasznos a magyar diákok számára. Nem is beszélve azokról az előnyökről, amelyeket a londoni tartózkodás kínál. Az egyetem központi elhelyezkedése miatt a diákok akár a két óra közötti szünetben is könnyedén elugorhatnak megtekinteni például a *Piccadily Circus*-t vagy a *Trafalgar Square*-t.